

ساعت امتحان: ۱۰/۵ صبح
وقت امتحان: ۶۰ دقیقه
تاریخ امتحان: ۱۳۹۹/۱۰/۶
تعداد برگ سؤال: ۲ برگ

ش. صدلی (ش. داوطلب): نام واحد آموزشی: دبیرستان غیردولتی مبتکران
نام و نام خانوادگی: نام پدر: پایه: دوازدهم
رشته: انسانی
سؤال امتحان درس: علوم و فنون ادبی ۳ نام دبیر: سهند سلطاندوست
سال تحصیلی ۴۰۰-۱۳۹۹

بازم

۲

۴ نمره

الف) تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

۱. چه عواملی در ایجاد نهضت بازگشت ادبی مؤثر بودند؟ به طور کامل و دقیق بنویسید.

..... ۱.

..... ۲.

..... ۳.

۲. دو تن از پیشگامان رمان‌نویسی قبل از مشروطه را نام ببرید و از هر کدام اثری بنویسید.

۱. نام شخص: نام اثر: ۲. نام شخص: نام اثر:

۳. چهار مورد از شاخص‌ترین درون‌مایه‌های ادبیات فارسی در دوران بیداری را بیان کنید.

..... ۱.

..... ۲.

..... ۳.

۶ نمره

ب) موسیقی شعر (عروض)

۴. بیت‌های زیر را تقطیع هجایی کنید و مرز پایه‌های آوایی هر بیت را مشخص کنید:

(مولوی)

آ آب ز نید راه راه، هین که نگار می‌رسد / مژده دهید باغ راه، بوی بهار می‌رسد

.....	آ ب ز نی	پایه‌های آوایی
.....	بوی بَها	د باغ را
مفاعله	وزن

(اوحدی مراغه‌ای)

ب) راستی کن که راستان رستند / راستان در جهان قوی دستند

.....	پایه‌های آوایی
.....	جَ هان ق وی
.....	وزن

۵. پس از تقطیع هجایی مصراع‌های اول بیت‌های زیر، اختیارات شاعری به کاررفته در هر کدام را مشخص کنید:

(نظامی)

آ گفت: ای پسر این نه جای بازی است / بشتاب که جای چاره‌سازی است

.....	پایه‌های آوایی
.....	نشانه‌های هجایی
.....	فاعلات	مستفعل	فع لن	وزن

اختیار شاعری: (.....) در هجای (.....)

(عراقی)

ب) ز دو دیده خون‌فشانم ز غمت شب جدایی / چه کنم که هست این‌ها گل باغ آشنایی

.....	خون فِ شَانِم	ز دُ دی د	پایه‌های آوایی
.....	_ _ U _	U _ U U	نشانه‌های هجایی
.....	فاعلاتن	فاعلات	وزن

اختیار شاعری: (.....) در هجای (.....)

ج) زیبایی‌شناسی (آرایه‌های ادبی)

۶ نمره

بارم

۱

۶. در نمونه‌های زیر آرایه مراعات نظیر بین کدام واژه‌ها ایجاد شده است؟ مشخص کنید:

(آ) از اسب پیاده شو، بر نطع زمین رُخ نه/ زیر پی پیلش بین شهمات شده نعمان (نطح: بساط / فرش / صفة شطرنج، پی: پاه، نعمان: اسم خاص) (خاقانی)

(ب) آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی/ دست خود ز جان شستم از برای آزادی (فرخی یزدی)

۱

۷. در ابیات زیر تلمیح را مشخص کنید و درباره آن توضیح دهید:

(آ) گواه رهرو آن باشد که سردش یابی از دوزخ/ نشان عاشق آن باشد که خشکش بینی از دریا (سنایی)

(ب) در آینه دوباره نمایان شد/ با ابر گیسوانش در باد/ باز آن سرود سرخ اناالحق/ ورد زبان اوست. (محمد رضا شفیعی کدکنی)

۱

۸. آرایه تضمین را در اشعار و عبارات زیر پیدا کنید و بنویسید عبارت از کجا تضمین شده است:

(هریث / قرآن کریم / حکایت و ...)

(آ) گفت: غالب اشعار او در این زمین به زبان پارسی است. اگر بگویی، به فهم نزدیک تر باشد. «كَلِمَ النَّاسِ عَلَى قَدْرِ عَقُولِهِمْ» (گلستان سعدی)

(ب) چشم حافظ زیر بام قصر آن حوری سرشت/ شیوه «جَنَاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ» داشت (حافظ)

۱/۵

۹. در ابیات زیر لف و نشرها را بیابید و نوع آن‌ها را مشخص کنید:

(آ) فرو رفت و بر رفت روز نبرد/ به ماهی نم خون و بر ماه گرد (فردوسی)

لف‌ها: نشرها: نوع لف و نشر:

(ب) افروختن و سوختن و جامه دریدن/ پروانه ز من، شمع ز من، گل ز من آموخت (طالب آملی)

لف‌ها: نشرها: نوع لف و نشر:

۱/۵

۱۰. در ابیات زیر آرایه‌های تضاد و متناقض‌نما را بیابید:

(آ) کسی با او نه و او با همه کس/ نماند هیچ کس، او ماند و بس (خواجوی کرمانی)

تضاد اول: (..... با) تضاد دوم: (..... با)

(ب) فلک در خاک می‌غلطید از شرم سرافرازی/ اگر می‌دید معراج ز پا افتادن ما را (بیدل دهلوی)

متناقض‌نمای اول: (.....) متناقض‌نمای دوم: (.....)

(پ) عجب مدار که در عین درد خاموشم/ که درد یار پری‌چهره عین درمان است (فروغی بسطامی)

تضاد: (..... با) متناقض‌نما: (.....)

۲

۴ نمره

د) نقد و تحلیل نظم و نثر

۱۱. متن زیر را از کتاب «چرند و پرند» دهخدا از نظر ویژگی‌های زبانی دوره بیداری بررسی نمایید:

«باری، چه دردسر بدهم؟ آن قدر گفت و گفت و گفت تا ما را به این کار واداشت. حالا که می‌بیند آن روی کار بالاست، دست و پایش را گم کرده، تمام آن حرف‌ها یادش رفته. تا یک فرآش قرمزپوش می‌بیند، دلش می‌تپد. تا به یک زاندارم چشمش می‌افتد، رنگش می‌پرد. هی می‌گوید: امان از همنشین بد.»

۱. ۲.

۳. ۴.

۲

۱۲. سروده زیر از عارف قزوینی را در قلمرو ادبی بررسی کنید:

(پهلو ویزگی از قبیل شکل یا قالب شعر/ قافیه و ردیف/ تساوی ابیات/ آرایه‌های ادبی)

گریه را به مستی بهانه کردم / شکوه‌ها ز دست زمانه کردم
آستین چو از چشم برگرفتم / سیل خون به دامان روانه کردم
از چه روی چو ارغوان نالم / از جفایت ای چرخ دون نالم

موفق باشید

جمع کل

۲۰

نمره ورقه (به عدد):	به حروف:	نمره تجدید نظر (به عدد):	به حروف:
نام/ نام خانوادگی دبیر:	تاریخ/ امضاء: / ۱۳۹۹/	نام/ نام خانوادگی دبیر:	تاریخ/ امضاء: / ۱۳۹۹/

جمهوری اسلامی ایران
اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران
اداره آموزش و پرورش منطقه شش تهران

ساعت امتحان: ۱۰/۵ صبح

وقت امتحان: ۶۰ دقیقه

تاریخ امتحان: ۱۳۹۹/۱۰/۶

تعداد برگ سؤال: ۲ برگ

نام واحد آموزشی: دبیرستان غیردولتی مبتکران

درس: علوم و فنون ادبی ۳

نام دبیر: سهند سلطاندوست

نوبت امتحانی: دی ماه ۹۹

سال تحصیلی: ۱۳۹۹-۴۰۰

پایه: دوازدهم

رشته: انسانی

۴ نمره

الف) تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

۱. ۱. تاراج کتابخانه اصفهان (۰/۲۵ نمره) که سبب شد تعدادی از کتاب‌های کتابخانه سلطنتی به دست مردم افتد (۰/۲۵ نمره) و ارتباط مجدد اهل ذوق با ادب کهن برقرار شود (۰/۲۵ نمره)؛
 ۲. توجه به ادبیات در دربار قاجاریه (۰/۲۵ نمره) و رونق بازار شعر و شاعری (۰/۲۵ نمره) و مدح پادشاهان (۰/۲۵ نمره)؛
 ۳. تضعیف جامعه (۰/۲۵ نمره) بر اثر شکست ایران از روسیه تزاری (۰/۲۵ نمره).
۲. محمدباقر میرزا، رمان «شمس و طغرا». میرزا حسن خان بدیع، با دو اثر «شمس‌الدین و قمر» / «داستان باستان». (هر مورد ۰/۲۵ نمره)
 ۳. آزادی / وطن / قانون خواهی / مبارزه با استبداد و استعمار / بحث از حقوق اجتماعی / برانگیختن احساسات ملی و میهنی / (هر مورد ۰/۲۵ نمره)
توجه به فراگیری علوم جدید / پیکار با بیگانه و بیگانه خواهی / انتقاد از نابه‌سامانی‌ها / نفی عقاید خرافی در جامعه / سخن از حقوق زنان.

۶ نمره

ب) موسیقی شعر (عروض)

(هر خانه جدول ۰/۲۵ نمره)

۴. آ)

پایه‌های آوایی	آ ب زنی	د راه را	هین ک ن گا	ر می رسد
	مژ د د هی	د با غ را	بوی ب ها	ر می رسد
وزن	مفتعلن	مفاعلن	مفتعلن	مفاعلن

(هر خانه جدول ۰/۲۵ نمره)

ب)

پایه‌های آوایی	را س تی کُن	ک را س تان	رَس تَنَد
	را س تان دَر	ج هان ق وی	دَس تَنَد
وزن	فاعلاتن	مفاعلن	فعلن

(هر خانه جدول ۰/۱۲۵ نمره)

۵. آ)

پایه‌های آوایی	گف تی پ س	رین ن جای	با زیست
نشانه‌های هجایی	U U _	U _ U _	_ _
وزن	مستفعل	فاعلات	فعلن

(هر مورد ۰/۱۲۵ نمره)

اختیار شاعری: (حذف همزه در هجای دوم / پنجم / پایانی)

(هر خانه جدول ۰/۱۲۵ نمره)

ب)

پایه‌های آوایی	ز د دی د	خون فِ شَانِم	ز غ مَت شَ	بِ جُ دا بی
نشانه‌های هجایی	U _ U U	_ _ U _	U _ U U	_ _ U _
وزن	فعلات	فاعلاتن	فعلات	فاعلاتن

(هر مورد ۰/۱۲۵ نمره)

اختیار شاعری: (بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه در هجای سیزدهم)

۶ نمره

ج) زیبایی‌شناسی (آرایه‌های ادبی)

۶. آ) اسب، پیاده، نطع، رخ، پیل، شه، مات شدن. (اشاره به حداقل ۲ مورد: هر مورد ۰/۲۵ نمره)
- ب) سر، پای، دست، جان. (اشاره به حداقل ۲ مورد: هر مورد ۰/۲۵ نمره)
۷. آ) سردش یابی از دوزخ: اشاره به داستان حضرت ابراهیم خلیل که آتش بر او گلستان شد. (هر مورد ۰/۵ نمره)
- ب) سرود سرخ‌انالحق: شعر به داستان بر دار زدن حسین بن منصور حلاج، یکی از عرفای بزرگ، اشاره دارد. (هر مورد ۰/۵ نمره)

۸. آ) «كَلِمَ النَّاسِ عَلٰى قَدْرِ عُقُولِهِمْ»: سعدی در کلام خود از حدیث حضرت علی (ع) استفاده کرده است. (هر مورد ۰/۵ نمره)

ب) «جَنَاتٌ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ»: حافظ در این بیت از بخشی از آیه ۲۳ سوره ابراهیم (قرآن کریم) استفاده کرده است. (هر مورد ۰/۵ نمره)

۹. آ) لفها: فرو رفت | بر رفت. نشرها: به ماهی نم خون | بر ماه گرد. نوع لف و نشر: مرتب. (هر مورد ۰/۱۲۵ نمره)

ب) لفها: فروختن | سوختن | جامه دریدن. نشرها: پروانه | شمع | گل. نوع لف و نشر: نامرتب (مشوش).

۱۰. آ) تضاد اول: همه کس با هیچ کس. تضاد دوم: نماند با ماند. (هر مورد ۰/۱۲۵ نمره)

ب) متناقض نمای اول: شرم سرافرازی. متناقض نمای دوم: معراج ز پا افتادن. (هر مورد ۰/۲۵ نمره)

پ) تضاد: درد با درمان. (هر مورد ۰/۱۲۵ نمره) متناقض نما: عین درمان بودن درد. (هر مورد ۰/۲۵ نمره)

۴ نمره

د) نقد و تحلیل نظم و نثر

۱۱. ۱. واژه‌های عربی ناآشنا کمتر دیده می‌شود. ۲. واژه‌های بیگانه مانند زاندارم (فرانسوی) در آن دیده می‌شود. (هر مورد ۰/۵ نمره)

۳. نثر ساده و قابل فهم است. ۴. جملات نسبت به گذشته کوتاه‌تر هستند.

۱۲. ۱. شعر به شکل تصنیف سروده شده است. (اشاره به حداقل ۴ مورد: هر مورد ۰/۵ نمره)

۲. شاعر پایبند قافیه و ردیف نیست.

۳. در ادامه این ابیات، شاعر تساوی ابیات را رعایت نمی‌کند.

۴. به کار بردن آرایه‌های ادبی؛ نظیر:

استعاره (دست زمانه: استعاره مکنیه)، تشخیص، اغراق و تشبیه (سیل خون: اضافه تشبیهی)، کنایه (آستین از چشم بر گرفتن: آشکارا گریستن).